

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, lata 2023-2025

Sprawozdanie z monitoringu konarka tajgowego *Phryganophilus ruficollis* w roku 2024

Krzysztof Sućko

Konarek tajgowy *Phryganophilus ruficollis* (fot. Krzysztof Sućko)

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Spis treści

I. Informacje ogólne	3
II. Region biogeograficzny kontynentalny.....	5
<i>1. Stan ochrony gatunku.....</i>	<i>5</i>
Ocena stanu parametru populacja	5
Ocena stanu parametru siedlisko.....	6
Ocena stanu parametru perspektywy ochrony	7
Ogólna ocena stanu ochrony gatunku	7
<i>2. Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach</i>	<i>8</i>
Stwierdzone oddziaływania.....	8
Przewidywane zagrożenia	8
<i>3. Stosowane i zalecane działania ochronne</i>	<i>8</i>
Piśmiennictwo.....	9

I. Informacje ogólne

Kod, nazwa polska i nazwa łacińska gatunku

4021 konarek tajgowy *Phryganophilus ruficollis*

Region biogeograficzny

CON – region biogeograficzny kontynentalny

Koordynator główny

Michał Ciach

Koordynator krajowy

Krzysztof Sućko

Eksperti lokalni

Krzysztof Sućko

Eksperti dodatkowi

brak

Informacja o ewentualnych zmianach w metodyce monitoringu

Badnia prowadzono zgodnie z metodyką opisaną w przewodniku monitoringu z erratą z dn. 17.07.2015 r.

Informacja o wykorzystaniu wyników z innych projektów

W monitoringu wykorzystano informacje dotyczące występowania konarka tajgowego *Phryganophilus ruficollis* pochodzące z inwentaryzacji przyrodniczej Puszczy Białowieskiej zrealizowanej w 2023 r. przez Instytut Badawczy Leśnictwa w Sękocinie Starym.

Stanowiska monitoringowe

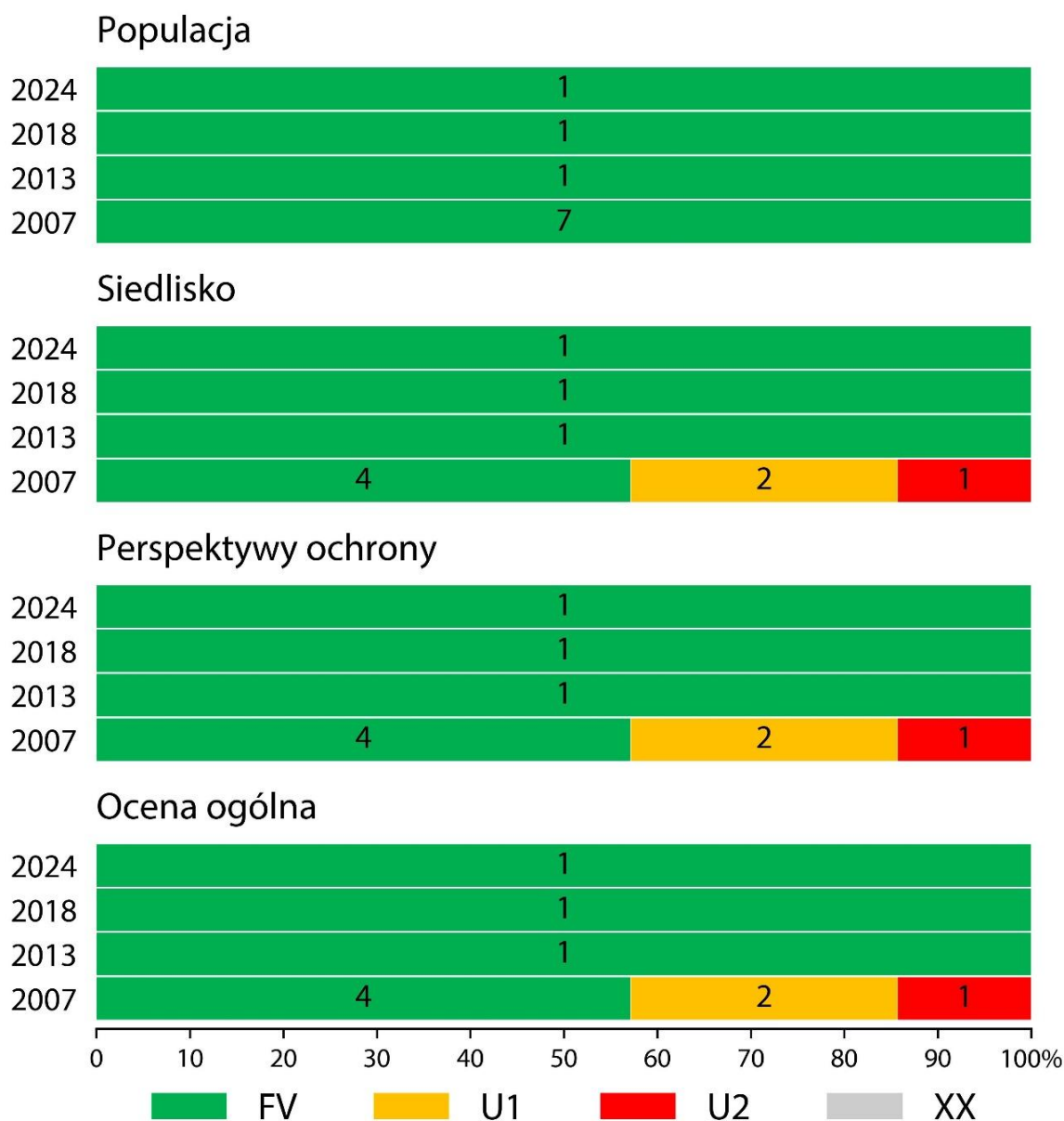
Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk gatunku monitorowanych w roku 2024.

Tab. 1. Liczba stanowisk badanych w poszczególnych cyklach prac monitoringowych.

Cykl	Rok/lata badań	Liczba monitorowanych stanowisk	Liczba nowych stanowisk
		CON	CON
2006-2008	2007	7	0
2013-2014	2013	1	1
2015-2018	2018	1	0
2023-2025	2024	1	0

II. Region biogeograficzny kontynentalny

1. Stan ochrony gatunku

Ryc. 2. Liczba stanowisk z daną oceną parametru i oceną ogólną stanu ochrony.

Ocena stanu parametru populacja

W 2024 r. prace monitoringowe odbywały się na stanowisku „Białowieski Park Narodowy”, podobnie jak w latach 2013 i 2018. Pomimo braku stwierdzenia obecności gatunku w trakcie badań monitoringowych stan populacji został określony jako

właściwy (FV), podobnie jak w poprzednim badaniu. Zdecydowały o tym następujące przesłanki:

- 1) stwierdzenie obecności konarka tajgowego w pobliżu stanowiska monitoringowego podczas prac inwentaryzacyjnych, prowadzonych w roku 2023 przez Instytut Badawczy Leśnictwa;
- 2) brak widocznych zmian w siedlisku, które by mogły wywołać nienaturalne fluktuacje stanu populacji konarka tajgowego i skryty tryb życia gatunku, utrudniający jego zaobserwowanie.

Zaproponowana w metodyce ostatnia errata dotycząca waloryzacji wskaźnika „obecność gatunku” okazała się nie całkiem słuszna. Skróciła ona z 9 do 6 lat okres od ostatniego stwierdzenia gatunku na stanowisku, przy którym dopuszczalna jest ocena FV, pomimo braku obserwacji gatunku w aktualnym badaniu. Taka zmiana wydawała się uzasadniona, zważywszy gwałtowny dopływ martwego drewna w pierwszej dekadzie XXI w., co było konsekwencją rozpadu drzewostanów świerkowych, oraz częstsze obserwacje gatunku, wynikające z nasilenia w tamtym okresie badań entomologicznych. Kolejne lata przyniosły jednak spadek liczby obserwacji przy prawdopodobnie istniejącej dość stabilnej populacji. Przy małej intensywności badań entomologicznych, ukierunkowanych na konarka tajgowego, należałoby wrócić do pierwotnych założeń oceniania wskaźnika „obecność gatunku”.

W świetle tych informacji ogólna ocena stanu populacji gatunku w Polsce w regionie biogeograficznym kontynentalnym powinna pozostać właściwa (FV).

Ocena stanu populacji gatunku w regionie kontynentalnym: FV

Tab. 2. Zestawienie ocen wskaźników stanu populacji.

Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
obecność gatunku	1	0	0	0

Ocena stanu parametru siedlisko

Oceny parametru siedlisko dokonano w oparciu o dziewięć wskaźników. Osiem z nich uzyskało ocenę właściwą. Wprawdzie znacząco spadła wartość wskaźnika „ilość martwego drewna” (liczba leżących kłód o średnicy >20 cm/100 m zmniejszyła się z 79 w roku 2013, poprzez 18 w 2018 do 9,75 w 2024 r.), ale jest to związane z naturalnym procesem rozkładu martwych świerków. Wartości pozostałych wskaźników ocenionych na FV nie ulegały zmianie od początku prowadzenia prac monitoringowych.

Jedynie wskaźnik „obecność śladów pożaru” uzyskał ocenę złą (U2). Jest to jednak wskaźnik opcjonalny, nie wpływający na ogólną ocenę stanu siedliska. W przypadku

stanowiska w Białowieskim Parku Narodowym, czy szerzej w Puszczy Białowieskiej, wskaźnik ten nie ma żadnego realnego znaczenia. Zyskałby na znaczeniu, gdyby konarek tajgowy został stwierdzony poza obszarem Puszczy Białowieskiej. Takich informacji jednak nie ma. W aktualnej sytuacji należy rozważyć rezygnację z tego wskaźnika w kolejnych cyklach monitoringu.

W świetle wyników monitoringu ogólna ocena stanu siedliska w regionie biogeograficznym kontynentalnym powinna zostać utrzymana jako właściwa (FV).

Ocena stanu siedliska w regionie kontynentalnym: FV

Tab. 3. Zestawienie ocen wskaźników stanu siedliska.

Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
ilość martwego drewna	1	0	0	0
jakość martwego drewna	1	0	0	0
obecność śladów pożaru	0	0	1	0
owocniki grzybów powodujących białą zgniliznę drewna	1	0	0	0
paleta gatunków kłód leżących	1	0	0	0
skład gatunkowy drzewostanu na stanowisku	1	0	0	0
struktura drzewostanów otaczających	1	0	0	0
struktura drzewostanu na stanowisku	1	0	0	0
wiek drzew w drzewostanie	1	0	0	0

Ocena stanu parametru perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony na stanowisku „Białowieski Park Narodowy” oceniono jako właściwe. Nie ma wątpliwości, że dobry stan populacji i siedliska gatunku nie ulegnie zmianie w perspektywie kolejnych kilkunastu lat. Stopniowe zamieranie starych drzew będzie dostarczało bazy rozwojowej dla konarka tajgowego w okresie długoterminowym.

Dodatkowo zaletą stanowiska jest jego reżim ochronny, wykluczający działania człowieka, które mogłyby pogorszyć stan siedlisk gatunku. Warto jednak rozszerzyć granice stanowiska na cały Obszar Ochrony Ścisłej Białowieskiego Parku Narodowego.

W świetle tych informacji perspektywy ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym pozostają właściwe (FV).

Ocena perspektyw ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: FV

Ogólna ocena stanu ochrony gatunku

Stan oceny gatunku na stanowisku „Białowieski Park Narodowy” należy uznać za właściwy (FV). Składają się na to oceny wszystkich trzech badanych parametrów.

Wprawdzie mniejsza liczba stwierdzeń konarka tajgowego w przeciągu ostatnich lat może skłaniać do uznania kierunku zmian za lekko spadkowy, jednak wobec relatywnie niewielkiej liczby obserwowanych osobników oraz dużo mniejszej intensywności badań entomologicznych taki wniosek mógłby być obciążony dużym błędem; dlatego też kierunek zmian uznajemy za stabilny.

Ogólna ocena stanu ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: FV

Kierunek zmian: stan stabilny

2. Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach

Stwierdzone oddziaływania

Na terenie stanowiska nie stwierdzono żadnych oddziaływań mających wpływ na stan siedliska, populacji oraz perspektywy ochrony gatunku.

Przewidywane zagrożenia

Na terenie stanowiska nie stwierdzono żadnych zagrożeń mogących mieć wpływ na stan siedliska, populacji oraz perspektywy ochrony gatunku.

3. Stosowane i zalecane działania ochronne

Ze względu na położenie stanowiska w obszarze ochrony ścisłej Białowieskiego Parku Narodowego nie są ani stosowane, ani potrzebne żadne działania ochronne.

Piśmiennictwo

1. Borowski J., Węgrzynowicz P. 2001. *Phryganophilus ruficollis* (Fabricius, 1798) (Coleoptera, Melandryidae). Notatki entom., 2(1): 3-4.
2. Gutowski J. M. 2015. 4021 Konarek tajgowy *Phryganophilus ruficollis* (Fabricius, 1798). W: Makomaska-Juchiewicz M. (red.) – Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część pierwsza. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa, 112-129 pp.
3. Gutowski J.M., Sućko K. 2009. Konarek tajgowy *Phryganophilus ruficollis* (Fabricius, 1798) (Coleoptera: Melandryidae) w Polsce. Chr. Przyr. Ojcz., 65(2): 123-132.